

ZÁKLADNÍ ASPEKT VAZBY MEZI TEOLOGIÍ A SOCIÁLNÍ PRACÍ

NOEMI BRAVENÁ

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY
HUSSITE THEOLOGICAL FACULTY OF CHARLES UNIVERSITY
Noemi.Bravena@htf.cuni.cz

THE FUNDAMENTAL ASPECT OF THE BOND BETWEEN THEOLOGY AND SOCIAL WORK

Abstract: The present contribution reflects the misconceptions related to the connection between theology and social work. It deals shortly with the requirements placed on social workers in the thoughts of František Maria Hník, theologian and bishop of the Czechoslovak Church, on the grounds of the reflection of a period testimony on the first international conference on social work held in Paris in 1928. The paper observes the basic aspect of the connection between theology and social work which lies in the concept of helping others. It shows a new way of thinking in practical theology which serves as a foundation for defining the so-called theology of social work. It also shows the benefits of the connection between the two fields for social workers in the form of a competence for decoding the reality and sensitization towards understanding practical situations as well as understanding the higher purpose of helping others.

Keywords: theology; social work; help; František Maria Hník; worldview; religious consciousness; theology of social work; competence for decoding the reality; sensitization

THEOLOGICAL REVIEW, Vol. 93, 2022, No. 1, Number of Article 8, p. 101 – 109.

DOI: 10.14712/12117617.93.1.8

Sociální práce je jako studijní obor spjatá i s teologickými fakultami a semináři u nás i v zahraničí. K tomu vede nejen historický vývoj, ale i určitá konkrétní vazba mezi oběma obory. Zdůrazňuje se, že sociální práce z teologie „vznikla“, protože důležitým projevem vyšší formy lásky *agapé* bylo od počátku křesťanství pomáhat druhým.¹ Sociální práce se mezitím konstituovala jako svébytná oblast a v praxi je často vnímána bez vazby k teologii. To je patrné i ze studijních programů, které do sociální práce teologii nebo teologickou etiku nezařazují (nejen u nás, ale např. i v Německu).² V tomto příspěvku se proto podíváme na podstatu

¹ Srov. BRAVENÁ, Noemi. Biblické zdůvodnění sociální práce. In LIGUŠ, Ján. *Teologické předpoklady sociální práce: Metody, teorie a teologické disciplíny vztahující se k sociální práci*. Český Těšín, 2008. ISBN 978-80-254-3755-7, s. 20–21.

² Více viz BOHLEN, Stephanie. Teologie a sociální práce – podněty pro dialog. In OPATRŇÝ, Michal; LEHNER, Markus (eds). *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-3-200-01846-4, s. 28.

vazby mezi teologií a sociální prací právě tam, kde způsobuje nejasnosti, otázky, a kde zároveň má nezastupitelný potenciál.

1. Miskoncepce ve vazbě mezi teologií a sociální prací

Při promýšlení vazby mezi teologií a sociální prací nás jako první napadá altruistický přístup křesťanů jako vzorový model pro jednání s potřebnými v rámci praktické pomoci druhým nebo katolický dokument *Gaudium et Spes* (1965). Aplikační charakter a útržkové informace ukazují, že ohledně podstaty vazby mezi oběma obory panuje nejasnost, protože vazba není dána jen aplikační relací nebo jedním dokumentem největší křesťanské církve. Uvažovat také o této vazbě jen z perspektivy věřících sociálních pracovníků by bylo nedostatečné, přestože implementace křesťanské víry do sociální práce je téma velmi aktuální.³ Kde je podstata vazby mezi oběma obory a proč se promýšlí i dnes?

Snaha teologů ukázat na biblických nebo církevních textech spojitost obou oborů u některých vzbuzuje rozpaky. Pro toho, kdo nazírá tuto problematiku zvenku, tak teologie tvoří ideologickou nadstavbu, která je tolerována, ale je to v podstatě záležitost osobní a dějinně uzavřená. Toto je samozřejmě velmi zjednodušený pohled na problematiku. Je to také jedno z možných vysvětlení, proč teologická etika není součástí všech studijních programů sociální práce, ale jen těch na církevních školách nebo teologických fakultách.

2. Vztah teologie a sociální práce ve světle závěrů z první konference v Paříži z roku 1928

Teolog, sociolog a biskup Církve československé František Maria Hník nám dokládá, že na „první mezinárodní konferenci sociální práce v Paříži roku 1928 byl několikrát připomenut vzájemný vztah mezi sociální prací a světovým názorem doby“. Je dobrým zvykem právě na konferencích vyzdvihnout to, co je aktuálním prvkem v oboru, který danou odbornou komunitou rezonuje. Dr. Pierre Joannon podle Hníka na této konferenci nejen vyjasnil pojem „sociální práce“, ale zároveň „upozornil na pozoruhodnou skutečnost, že v sociální práci je současně ztělesněn náboženský postoj přítomnosti v zápase se společenským zlem, přičemž věda opatřuje metodickou výzbroj pro tento zápas“.⁴ Když se podíváme na léta, v nichž byly tyto názory na vazbu mezi náboženským postojem a vědou vysloveny, překvapí nás poměrně velkou progresivností. Tomu, co F. M. Hník zachytil ve svém textu, můžeme porozumět tak, že už od počátku vydefinování oboru není sociální

³ Srov. HUGEN, Beryl; SCALES, Laine T. *Christianity and Social Work: Readings on the Integration of Christian Faith and Social Work Practice*. Botsford: North American Association of Christian 2008. ISBN 978-0-9715318-2-6.

⁴ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*. Praha: Blahoslav, 1935, s. 16.

práce sama o sobě myslitelná bez světonázorového zázemí, tj. i nazírání významu a hodnoty člověka v přítomném jednání. Společenské zlo je pak forma nerovnováhy, nespravedlnosti, tj. vše, co vede k upřednostnění jedněch na úkor utrpení nebo diskomfortu druhých. Již tehdy je zmíněna metodologie oboru jako účinný prostředek k dosahování cílů, nicméně i její zakotvenost ve vztahu ke konkrétní transcendentní (přesažné) skutečnosti. Od té doby se konstituoval nejen obor sociální práce, ale i teologie jako univerzitní disciplína, která kromě teologické metodologie zahrnuje i metodologii spolupracujících věd (sociologie, psychologie, pedagogiky), a to zejména z důvodu empirického výzkumu.

F. M. Hník zároveň jako další závěr z konference komentuje výroky Dr. W. Polligkeita, „předsedy Německého sdružení pro veřejnou a soukromou dobročinnost ve Frankfurtě n. Mohanem“, který předložil typologii sociální práce: 1) dobrovolné aktivity a 2) veřejné aktivity. Novum ale bylo, že se dotýkal vazby mezi subjektivní a objektivní perspektivou pomoci. Konkrétně si to ukážeme na výroku, že „předpokladem spolupráce mezi nimi [typy sociální práce – NB] jest provedení diskuse o motivech a cílech dobročinnosti“⁵. V tomto smyslu nejen jednotlivec, ale i společnost si musí definovat to, proč vykonává konkrétní činnost, co jimi sleduje za cíle nejen v konkrétním, ale i přesažném slova smyslu. Pokud hovoří F. M. Hník o cílech dobročinnosti, jde mu o tzv. „poslední“ cíle, tj. o samou podstatu konání dobra.

Již tehdy byly předmětem kritiky F. M. Hníka:

1) Přehlížení návaznosti sociální práce na křesťanství, v němž má svou původní podstatu. Říká: „Ani sociální práce orientovaná na kritické sociologii (roz. založena – N.B.) nemůže nedbatí toho, že novodobá dobročinnost jest organickou pokračovatelkou církevní péče o sociálně slabé a že jest vysvětlitelná jen na základě křesťanského světového názoru.“⁶ Nejde o pokřesťanštění sociální oblasti a pokřtění sociálních pracovníků, jak se i dnes někteří mylně domnívají, ale o nacházení původního základu, který pomáhá pochopit prosazování dobra pro potřebné. Dva tisíce let starou úlohu církve v dějinách nelze odsunout, jako by se nestala a nedála dál. V reflexi F. M. Hníka vidíme zaznamenáno tehdejší přemýšlení o vymezení sociální práce bez teologie, které rezonuje společností i nyní.

2) Chybějící definice vnitřních motivů k sociální práci. F. M. Hník píše: „Přesto se pohnutky sociální dobročinnosti neobjevují v průměru definic sociální práce, které pravidelně popisují pole sociálně prospěšných opatření bez zřetele k motivaci dobročinnosti“.⁷ Toto je spojená nádoba s první kritikou – oddělováním od

⁵ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 16.

⁶ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 16.

⁷ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 16.

hodnotového základu. Z tehdejšího přemýšlení proto vidíme, že cesta sociální práce jako oboru *sui generis* nutně již tehdy vedla k přehlížení myšlenkové základny celého oboru. Většinou se děje tam, kdy lidé této základně nerozumí a slučují ji např. s „nábořem“ pracovníků do církve. Nutno však otevřeně poznamenat, že poukazování na nesrozumitelnost teologického jazyka a výzvy k překladu terminologie ostatním oborům přišly do teologie až o několik let později (Bonhoeffer, Tillich)⁸ a další desítky let trvalo, než se tento metodologický postup začal nazírat nikoliv jako limitující, ale jako teologii obohacující.

V návaznosti na tato zjištění F. M. Hník vymezil tehdejšími sociálními pracovníky dvě oblasti, do kterých vstupují a o kterých mají mít informace: 1) „objektivní popis sociální situace“ a 2) „filosoficky zdůvodněn[ou] vír[u] v mravní oprávněnost a v bezpečnost **duchovní zakotvenosti své sociální prospěšné činnosti**“.⁹ Autor opětovně vyzdvihuje, že sociální práce není jen o prosté aplikaci pomoci (mechanickém výkonu zaměstnání), ale váže se k vnitřní motivaci a zakotvenosti v eticko-teologické perspektivě. Již tehdy si měl být sociální pracovník vědom limitů svého oboru, tj. nemůže ani očekávat „osvětlení konečných cílů dobročinnosti“, protože tím překračuje hranice „sociální vědy“.¹⁰

Sociální pracovník má být odborně vzdělán, zároveň má mít „víru ve své povolání“ a spolu s tím má mít vnitřně „ujasněno“, proč on i společnost koná dobro. Pro F. M. Hníka je důležitá „**etická motivace sociálně prospěšných činů**“ a „**pevná opora ve světovém názoru**“. K tomu se váže něco, co Hník nazývá „etické a náboženské posvěcení“, které je nutné k tomu, aby i určitá skupina lidí byla stavěna před zodpovědnost „za duchovní i hmotný osud závislých, trpících, chorých a ponížených členů lidské společenosti“.¹¹

Z řečeného plyne, že již od počátků ve vazbě mezi teologií a sociální prací figuruje provázanost se světonázorem, která ale slouží k jednomu podstatnému účelu, a sice k definování podstaty konání dobra. To si můžeme představit na jednoduchých otázkách: Proč pomáháme jako společnost? Proč pomáhám jako jednotlivec a co mi to přináší? Proč přijímám pomoc od druhého? Protože se to „má“ a protože jsme „vyspělá společnost“ nemohou být adekvátní odpovědi na tyto otázky.

⁸ Srov. „nenáboženská reinterpretace evangelia“ D. Bonhoeffera in LIGUŠ, Ján. *Christus praesens: Ecclesiology of Dietrich Bonhoeffer Between Liberalism and Nationalism*. Brno: L. Marek, 2016. ISBN 978-80-87127-77-3, s. 183.

⁹ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 13.

¹⁰ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 14–15.

¹¹ HNÍK, František Maria. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, s. 14–15.

3. Nová interpretace pojmu „pomoc“ jako základ vazby mezi teologií a sociální prací

R. Hoburg uvádí jiný náhled na význam Podobenství o milosrdném Samařanu, které se tradičně spojuje se vzorem nezištné lásky a pomoci bližnímu a má své pevné místo v evangelizačních, pastoračních a diakonických aktivitách církvi.¹² Jde v něm o to, že ten, který vlastně ani neměl nabídnout pomoc, nejen nezištně pomáhá přímo na konkrétním místě, ale postará se o trpícího i tak, že ho předá k další pomoci těm, kteří na to mají lepší možnosti, a dokonce za tuto službu zaplatí. Autor říká, že právě tradiční porozumění pojmu „pomoc“ v provázanosti s křesťanským porozuměním tomuto podobenství přispělo k propojení sociální práce a „určité formy nevysloveného na jednání orientovaného **altruismu**“. R. Hoburg konstatuje, že toto pojetí je pro sociální práci nepřijatelné, a proto reflektuje jiný druh vazby,¹³ která souvisí s otázkou, jak může být teologie předpokladem pro sociální práci.

Pokud hovoříme o tom, že je něco předpokladem, většina si představí, že „musí“ uvěřit v Boha, být členem křesťanské církve a potom bude mít jejich jednání pro druhého tu náležitou důležitost, protože to je podstatou této vazby. To je naprosto chybný předpoklad. To by totiž znamenalo, že nejdříve je požadován náboženský postoj, víra, vědomí jako předpoklad ke službě druhému. Vzhledem k tomu, že je křesťanství svobodné náboženství a víra je dar, který nelze získat „na počkání“, je vazba obou oborů v pojmu „pomoc“ tímto uvažováním naprosto zamlžená.

Ralf Hoburg velmi dobře vystihuje podstatu tohoto problému, totiž to, že „náboženské vědomí“ tady není předem (*a priori*), ale „může se vytvořit dodatečně na základě toho, že subjekt jedná“ v konkrétní situaci (*a posteriori*). Každé místo, kde se odehrává sociální práce, dokonce „celá sociální skutečnost“ „je, místem, které generuje teologii“, protože je principiálně otevřené k možné religiózní interpretaci.¹⁴ Z toho autor vyvozuje, že „reflexe hlavních náboženských vzorců pomoci pak náleží k normativním předpokladům etiky sociální práce a teologie patří k předpokladům sociální práce jako vědy“. R. Hoburg upozornil v podstatě na

¹² OPATRŇY, M. Podobenství o milosrdném Samaritánovi a proprium křesťanské charitativní práce v kontextu tzv. teorie charity. In *Studia Theologica* 2016, 18(3):167-184 | DOI: 10.5507/sth.2016.0341413. – srov. HALSBECK, Barbara; GÜNTHER, Jörn. Vorwort. In HALSBECK, Barbara; GÜNTHER, Jörn. *Wer hilf, wird ein andere. Zur Provokation christlichen Helfens. Festschrift für Isidor Baumgartner*. Berlin: LIT Verlag, 2006. ISBN 3-8258-9187-9, s. 15.

¹³ HOBURG, Ralf. Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens. In HOBURG, Ralf (ed.). *Theologie der helfenden Berufe*. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer. s. 11–26. ISBN 978-3-17-019115-0, s. 11–26.

¹⁴ HOBURG, Ralf. Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens, s. 17. – srov. BOHLEN, Stephanie. *Theologie a sociální práce – podněty pro dialog*, s. 34.

fakt, že subjekt tím, že vstupuje do konkrétních vazeb na konkrétním místě, **spoluutváří realitu**. To není jen myšlení teologické, na to upozornil např. i v pedagogických vědách Blížkovský, který uvádí, že edukační realita je spoluvytvářena všemi subjekty i determinanty, které do ní vstupují¹⁵.

Pojem pomoc tak R. Hoburg zbavuje křesťanského nánosu tím, že říká, že „primárně nejde o etické jednání v konkrétní situaci, ale **o vnímání a otevřenost k interpretaci situace**“. Je zde artikulováno odvození teologie jako vztažného oboru přímo ze sociální práce. Pojem, který k této provázanosti slouží, je „pomoc“, která je pojmem otevřeným a zároveň pojmem, který má být interpretován. V naší problematice to znamená, „jak má být pochopena pomoc jako potenciálně religiózní“ a zároveň jako „interpretační kategorie bliženecké lásky uprostřed sekularizovaného“ trhu práce.¹⁶ Tyto myšlenky si zaslouží dovysvětlení. Teologie sice jednoznačně definuje svět a význam vazby Boha a člověka ve světě i pomoc lidí mezi sebou, ale neříká: přijmi to za své a pak budeš dobře pomáhat – tím by porušila svobodu lidského myšlení a rozhodnutí. Zásadním apelem zde je: podívej se na situaci, v které působíš, vnímej její šíři (fakta i vnitřní pocity) a buď otevřený k široké škále možností interpretace situace, protože jednou z nich může být i ta křesťanská jako nejniternejší podstata všeho.

Jak si to představit konkrétně? Autor jmenuje tři oblasti, v kterých se nachází „náboženské pochopení hodnot“:

Tři oblasti sociální práce	Otázka vztahující se k hodnotám	Aspekt vazby mezi teologií a sociální prací
1. Pomáhající a jeho porozumění situaci, v které se nachází	„Co dělám, když pomáhám?“	Motivace, cíle, porozumění pojmu pomoc z hlediska pomáhajícího pracovníka – cílem je dobrat se odpovědi k podstatě pomáhající profese. Pozor: Podstata může být subjektivně vnímána, nicméně má být v určitém napětí otevřenosti i k jiným interpretacím (tj. i k samotné křesťanské podstatě).

¹⁵ BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. *Systémová pedagogika: pro studium a tvůrčí praxi*. Ostrava: Amosium servis, 1992. ISBN 80-85498-18-19, s. 98, 127–128.

¹⁶ HOBURG, Ralf. *Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens*, s. 17.

2. Klient a jeho porozumění konkrétní pomoci, kterou přijímá	„Co se děje, když mi druhý pomáhá?“	Rozpoznání vlastního místa ve světě.
3. Situace jako specifické místo pro vazbu mezi pomáhajícím a klientem, které odkrývá samotnou podstatu toho, co se mezi oběma děje	„Co se odehrává v aktu pomoci?“	Místo, kde se odehrává konkrétní pomoc a vytváří se interpretační rámec pro dané jednání, a místo, které generuje teologii.

Tab.: Autor tabulky N. Bravená¹⁷

Při promýšlení vazby mezi teologií a sociální prací tedy nutně došlo k reinterpretaci vzájemného působení a promýšlení vazby z pozice těch, kteří uskutečňují konkrétní pomoc na konkrétním místě, v kterém se odehrává sociální nouze. Pomoc se zaměřuje na subjekt v konkrétním „prostředí žité zkušenosti“, zde se podle Hoburga „generuje teologie a tím se ztrácí tradiční církevní kontext tzv. školní teologie“. To, co autor přináší, je v podstatě vydefinování teologie sociální práce, která se nalézá mezi „etikou a religionistikou“, je formována z „perspektivy nauky o diakonii a bere ohled na hlavní křesťanské vzorce“.¹⁸ Redefinice teologického přístupu k vazbě mezi oběma obory není nic neobvyklého, ukazuje na živost oboru a potvrzuje teologii jako vědeckou disciplínu, která zkoumá, vyhodnocuje a překládá hlavní sdělení do konkrétní práce s lidmi. Podobně je tomu např. v posunutí obsahu duchovní péče v profesi vojenských, nemocničních a vězeňských kaplanů a dalších pastoračních pracovníků. Ukazuje to také na první pohled skrytý fakt, že nenáboženské a náboženské interpretace mohou existovat paralelně, vzájemně se obohacovat a rozvíjet předměty svého zájmu při zachování základních práv člověka v demokratické společnosti.

4. Vazba mezi teologií a sociální prací přináší jiný druh kompetence pro pracovníky pomáhajících profesí

To, co popsal F. M. Hník, je stěžejní i pro R. Hoburga. Je to význam teologie orientované na subjekt sociální práce, která klade otázky po smyslu jednání, tj. po „cílech, motivech a hodnotách v sociální a pomáhající práci“. R. Hoburg navrhuje cestu **od sekularizovaného pojmu pomoc k opětovnému získání náboženského pojmu pomoci pro teologii pomáhajících profesí**. Nejde tak cestou reinterpretace křesťanských pojmů, jak na to ukázaly teologické systémy 20. století, ale

¹⁷ První dva sloupce dle R. Hoburga, první sloupec doformulován podle výpovědní hodnoty celé reflexe autora, třetí sloupec aplikace N. Bravené na pojetí vazby mezi obory.

¹⁸ HOBURG, Ralf. Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens, s. 18.

znovuobjevuje pojmy skrze vydefinování z pojmů věd spolupracujících. Tím se i náboženské pojmy obohacují a zároveň se u nich vytváří nové operacionalizace, které je velmi těžké generovat z centra teologie (každý ví, jak je nesnadné najít synonyma pro pojmy „spása“, „rozdvojená eschatologie“ apod., pokud jednotlivec prošel náboženskou socializací a zabýval se jen teologickými texty).

Oba obory se prolínají v konkrétní sociální zkušenosti, kde vzniká přání i potřeba pomáhat. I přes zdánlivou neteologičnost situace jsou zde obsaženy základní teologické pojmy tak, jak se formovaly minimálně 2000 let. Nalezneme zde např. i teorii zástupného jednání (kdy člověk místo Krista/církve v jednotlivci jedná tam, kde je jeho pomoc potřebná)¹⁹ – tím zároveň i nábožensky indiferentní sociální pracovník vstupuje do vyššího záměru, ať už to subjektivně přijímá, nebo ne. V tomto ohledu představuje katolickou tradici i M. Opatrný ve smyslu, co může konat jednotlivec pro církev,²⁰ aniž kdy o tom vůbec uvažoval („milosrdným Samaritánem je jak ‚matrikový katolík‘ pracující v Charitě, tak i nekřesťan pracující např. na Úřadu práce nebo Oddělení sociálně právní ochrany dětí, pokud mu osud jeho klientů leží skutečně na srdci a chce jim pomoci, nikoliv jen uchlácholit své rozjitřené emoce“)²¹. Není to „zneužití“ jednotlivce pro církev, jak se někteří mohou domnívat, ale přisouzení hodnoty na první pohled necírkevnímu jednání, které skrze podílení se na něčem vyšším vstupuje do velmi zvláštního vztahu i k církvi, aniž by to jednotlivec možná i věděl, natož aby byl „nucen“ vstupovat do církve.

Právě proto, že křesťanství jako potenciální možnost výkladu významu člověka ve světě není v myšlení člověka nárokovatelné, nesmí být nikdy určeno, „kde je hranice [k *interpretaci* – NB] smysluplnosti [*pomáhající profese* – NB] pramenící z vnitřního světa jednotlivce nebo z náboženství“. To patří do oblasti osobního poznání každého sociálního pracovníka, a proto je zde poměrně široká interpretační základna, která právě onu vazbu mezi obory různě zviditelňuje i zamlžuje.

Možná si položíme otázku, k čemu je to potom vlastně dobré, když se opětovně vracíme k subjektivnímu vnímání skutečnosti, která může být interpretována různě? R. Hoburg hovoří o tom, že teologické pojmy jsou kódy a jednou z kompetencí pracovníků pomáhajících profesí je dekodovat tato nová i starobylá sdělení. Hovoří přímo o „**dekódovací kompetenci**“, která pomáhá nacházet porozumění různě složitým situacím, životním příběhům i místům, kde se jako sociální pracovník nacházím a kde konám službu druhému. Vazba mezi teologií a sociální

¹⁹ Více viz BRAVENÁ, Noemi. *Ježíš Kristus, bratr a bližní jednají na mém místě: Zástupnost v teologii Dietricha Bonhoeffera*. Pontes Pragenses, sv. 56. Brno: L. Marek, 2010. ISBN 978-80-87127-23-0.

²⁰ HOBURG, Ralf. *Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens*, s. 20.

²¹ OPATRNÝ, M. *Podobenství o milosrdném Samaritánovi a proprium křesťanské charitativní práce v kontextu tzv. teorie charity*, s. 172.

prací možná čtenáři připadá jako poměrně složitý filozoficko-teologický konstrukt. Můžeme si však definovat i praktický důsledek, protože tato vazba sociálním pracovníkům nejen otevírá význam náboženství v životě člověka (zejména při práci s migranty), ale z této vazby zároveň získávají to, co autor označuje názvem „kompetence k vnímání náboženství“, která formuje tzv. **„zcitlivění (Sensibilisierung)“ pro jedinečnou práci s klientem v diferencovaných oblastech sociální práce.**²² To pracovníka kompetenčně rozvíjí tak, že je schopen více reflektovat svou práci i nuancovat jedinečnosti situací, myšlenkově přesahovat do jiných oborů a volit adekvátní přístupy, komunikační strategii a praktickou práci s klientem.

Závěr

Vazba mezi teologií a sociální prací je nově uchopena v uvažování o „**teologii sociální práce**“ (Hoburg). Příspěvek ukázal, že od první konference o sociální práci z roku 1928 se přemýšlení o podstatě vazby obou oborů nezměnilo, ale změnila se metodologie vydefinování křesťanského pojmu (zde konkrétně pomoci druhému) z neteologické oblasti, aby se získal význam pro teologii. Pro čtenáře je to možná zcela legitimní postup, pro teologii je to velký úsek cesty, kterým musela projít a přetransformovat své myšlení. Základní pojem pomoc se ukazuje jako tmelící pojem obou oborů, který je interpretován, ale má být i otevřeným pojmem čekajícím na další interpretace. Náboženská zkušenosti není dána jako vstupní předpoklad, ale jako potenciální možnost ve dvojím smyslu. V tom pro teologii nejniternějším jako osobní vazba člověka k Bohu, tj. člověk dochází poznání svého stavu před Bohem. Je však dána i jako možnost respektující, ale neangažující se v náboženství přímo, jako podíl na vyšší službě lásky a pomoci bližnímu. Zároveň tento příspěvek zdůraznil význam teologické hermeneutiky i pro sociální práci, totiž že žijeme ve světě, kterému se snažíme porozumět. V sociálních situacích jsou mnohé „symboly smyslu života zakódovány“²³ a vazba mezi obory učí číst mnohvrstevnatost symbolů, promýšlet vlastní smysl života, nahlížet zodpovědnost skupiny lidí i hledání něco vyššího, co člověka přesahuje.

²² HOBURG, Ralf. Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens, s. 22.

²³ HOBURG, Ralf. Theologie in der Sozialarbeit als andere Perspektive auf den Gegenstand des Helfens, s. 22.